

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania R.K. i W.K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zielonej Górze
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 22
lipca 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołujących się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 26 stycznia 2024 r., sygn. akt III AUa 175/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od W.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zielonej Górze kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

[I.T.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2021r., IV U 2103/21 Sąd Okręgowy w Zielonej Górze zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 1 września 2021 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zielonej Górze w ten sposób, że ustalił, iż odwołująca W.K. w okresie od 2 stycznia 2019r. do 31 sierpnia 2021r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu, jako pracownik z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u odwołującego

płatnika składek R.K.- Kancelaria Notarialna w Ż. i od dnia 2 stycznia 2019r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą.

Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2024 r., III AUa 175/22, Sąd Apelacyjny w Poznaniu po rozpoznaniu apelacji organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie oraz zasądzi od odwołujących na rzecz organu rentowego po 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, za czas od dnia uprawomocnienia się pkt 2 orzeczenia do dnia zapłaty.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucili naruszenie . 8 ust. 1, art. 8 ust. 2 i 8 ust. 11, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497 ze zm.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnili oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej, wynikającą z rażącego naruszenia art. 8 ust. 1, art. 8 ust. 2, art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich oczywiście błędne zastosowanie w niniejszej sprawie, a w konsekwencji uznanie odwołującej W.K. jako osobę współpracującą z płatnikiem składek – R.K., prowadzącym kancelarię notarialną, co doprowadziło również do oczywiście nieprawidłowego zastosowania art. 11 ust 1 oraz art. 13 pkt 1 i 5 ustawy systemowej.

W ocenie skarżących uzasadnienie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji jest rażąco ogólnikowe i powierzchownie bada najważniejszy dla niniejszej sprawy aspekt rozumienia pojęcia „współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej”.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i oddalenie apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i stwierdzenie, iż W.K. u płatnika składek Kancelaria Notarialna K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik od dnia 2 stycznia 2019 r. do dnia 31 sierpnia 2021 r., a także o zasądzenie od strony

pozwanej na rzecz odwołujących kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu ze skargi kasacyjnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak uzasadnionych podstaw oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym określonym w pkt I.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego trzeba uznać, że wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w

uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta "oczywistość" i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Należy przy tym podkreślić, iż nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem "rażącego", "ewidentnego", "kwalifikowanego" lub "oczywistego", jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587). O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Nie jest zatem dopuszczalne przenoszenie argumentacji służącej wykazaniu przyczyny kasacyjnej do uzasadnienia podstaw kasacyjnych ani odwoływanie się do tego uzasadnienia, podstawy skargi bowiem są badane dopiero przy rozpoznawaniu skargi, po jej przyjęciu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2018 r., III CSK 337/17, LEX nr 2483656 czy z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632).

Wymienionych wyżej wymogów co do przesłanki oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna, ponieważ skarżący nie zdołali wykazać, aby naruszenie powoływane przez niego naruszenie przepisów prawa miało charakter kwalifikowany.

Zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania twierdzenia sprowadzają się w istocie do powielenia argumentacji zwartej w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych. Dotyczy to wszystkich przepisów, których naruszenie stanowi według skarżącego o oczywistej zasadności wniesionej skargi.

Skarżący nie zdołali ponadto wykazać, aby naruszenia powoływanych przepisów ustawy systemowej miały walor naruszeń kwalifikowanych, widocznych na "pierwszy rzut oka". Argumentacja ogranicza się bowiem do twierdzenia, że Sąd

drugiej instancji dokonał błędnej wykładni i pominął ugruntowaną interpretację tego przepisu co w konsekwencji doprowadziło do uznania, że W.K. jest osobą współpracującą z płatnikiem składek – R.K. Twierdzenia te stanowią jedynie polemikę z ustaleniami dowodowymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy orzekające w sprawie, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej, gdyż niedopuszczalna jest argumentacja skargi, której podstawę stanowi zakwestionowanie ustaleń faktycznych i ocena materiału dowodowego sprawy. Ustalenia te wskazują, że ocena, czy pomoc świadczona przez małżonka może być uznawana za współpracę w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, stanowiącą w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy podstawę do objęcia tej osoby obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym i rentowymi, wymaga uprzedniego zbadania stanu faktycznego nie tylko w zakresie charakteru i rodzaju czynności podejmowanych przez członka rodziny, ale także czasu potrzebnego na ich wykonanie, ich wartości i zorganizowania.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej powodującą obowiązek ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych uznać można tylko taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia współdziałanie przy tym przedsięwzięciu. Takie rozumienie współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej odpowiada bowiem celom ustawy systemowej wyrażającym się przymusem ubezpieczenia, na zasadzie równości, wszystkich zarobkujących własną pracą (niezależnie od podstawy jej świadczenia). W wyroku z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07 (OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241), Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawa systemowa nie zawiera legalnej definicji "współpracy przy prowadzeniu działalności", a przy interpretacji tego sformułowania nie można abstrahować od obowiązków małżonków wynikających w Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także od ratio objęcia współpracowników obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, jakim jest jak najszersze zabezpieczenie obywateli na wypadek wystąpienia ryzyk ubezpieczeniowych, co jednak nie prowadzi do konstatacji, że w każdej sytuacji wykonywania określonego zadania (pracy) przez małżonka osoby prowadzącej działalność gospodarczą, na rzecz

małżonka - przedsiębiorcy, dla celów prowadzonej przez niego działalności musi i może być kwalifikowana jako współpraca przy prowadzeniu tej działalności, wymagająca objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy również w wyroku z dnia 24 lipca 2009 r., I UK 51/09 (LEX nr 529767). Cechami konstytutywnymi pojęcia "współpraca przy działalności gospodarczej", o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej są występujące łącznie:

a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego,

b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej,

c) stabilność i zorganizowanie oraz

d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 170 oraz z dnia 6 marca 2019 r., II UK 508/17, OSNP 2019 Nr 12, poz. 146). Stąd też, jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 315/09 (LEX nr 604215), fikcja prawna ustanowiona art. 8 ust. 2 ustawy systemowej ma zastosowanie tylko do takiej osoby, która spełnia wszystkie kryteria określone w art. 8 ust. 11 tej ustawy, a w tym warunek współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności rozumianej jako wykonywanie prac takiego rodzaju, rozmiarze i częstotliwości że mają one istotny wymiar ekonomiczny i organizacyjny dla tej działalności.

Z ustaleń poczynionych w sprawie, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że odwołująca wykonywała znaczną część czynności pozwalającą na prawidłowe funkcjonowanie kancelarii i co za tym idzie pracę notariusza, jednocześnie znaczenie tych czynności dla prowadzonej działalności niewątpliwie było bardzo istotne, bowiem pozwalało R.K. prowadzenie działalności gospodarczej (kancelarii notarialnej), zgodnie z obowiązującymi przepisami wynikającymi z Prawa o Notariacie. Realizacja tych czynności przez odwołującą miała znaczenie na usprawnienie działalności płatnika składek jako notariusza i prowadzona była stale i systematycznie.

Skarżący nie zdołali zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało

postanowić jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

[I.T.]

[SOP]